

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE POLITICE, ADMINISTRATIVE ȘI ALE
COMUNICĂRII
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE POLITICE ȘI ALE COMUNICĂRII**

**PRESA REGIONALĂ ÎN CONTEXT EUROPEAN.
STUDIU MONOGRAFIC – INTEGRALA OPEREI
JURNALISTICE A LUI IOAN N. ROMAN**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT

Prof. univ. dr. Ilie RAD

DOCTORAND

Cristina LAZĂR

Cluj-Napoca

2015

CUPRINS

I. INTRODUCERE ÎN DOMENIUL CERCETĂRII

- I.1. Metodologia de lucru
- I.2. Structura tezei
- I.3. Delimitări conceptuale
 - I.3.1. Regiunea
 - I.3.2. Presa regională
 - I.3.3. Profilul jurnalistului regional

II. IOAN N. ROMAN - DATE BIOGRAFICE

- II.1. Nașterea
- II.2. Pregătirea școlară

III. DEBUTUL ÎN PUBLICISTICĂ ȘI ÎN ACTIVITATEA LITERARĂ

IV. IOAN N. ROMAN GAZETAR LA IAȘI

- IV.1. Ioan N. Roman și *Drapelul*
 - IV.1.1. Peisajul jurnalistic în care își face apariția publicația *Drapelul*
 - IV.1.2. *Drapelul*, gazetă liberală. Repere privind evoluția publicației și politica sa editorială
 - IV.1.3. Ioan N. Roman - fondator și prim-redactor la *Drapelul*
 - IV.1.4. Polemicile de presă în care s-a angajat Ioan N. Roman și implicarea sa în viața publică
 - IV.1.5. Gazetarul militant Ioan N. Roman se implică activ în comunitate
 - IV.1.6. Imaginea Partidului Liberal, în *Drapelul*
 - IV.1.6.1. Articolul program al *Drapelului*
 - IV.1.6.2. Partidul Liberal, în raport cu adversarii săi politici
 - IV.1.6.3. Imaginea Partidului Liberal, prin prisma activității interne a acestuia
 - IV.1.6.4. Ioan C. Brătianu, purtător de imagine pentru Partidul Liberal
 - IV.1.6.5. Imaginea Partidului Liberal, construită în paginile *Drapelului*

V. IOAN N. ROMAN ȘI VIAȚA LITERARĂ

- V.1. Ioan N. Roman și Junimea
- V.2. Ioan N. Roman și C. Dobrogeanu Gherea
- V.3. Ioan N. Roman și Eminescu

VI. IOAN N. ROMAN GAZETAR LA BUCUREȘTI – ADEVĂRUL

VII. STRĂINĂTATEA – IOAN N. ROMAN – STUDENT ÎN DREPT LA BRUXELLES

VIII. REÎNTOARCEREA LA SIBIU

VIII.1. Ioan N. Roman și Ion Rațiu

VIII.2. Ioan N. Roman și *Tribuna*

VIII.2.1 *Gazeta Tribuna* - „un teren comun pe care se vor putea întâlni toți, o tribună pentru toți”

VIII.2.2. Ioan N. Roman și *Tribuna* sibiană (1894-1897)

VIII.2.2.1. Ioan N. Roman și lupta pentru apărarea drepturilor românilor

VIII.2.2.2. *Ecourile Protestului românilor din Transilvania și Ungaria împotriva opresiunii maghiare* în cercurile politice și în presa din Europa

VIII.2.2.3. Ioan N. Roman, promotor al culturii și civilizației românești în Europa și al ideilor europene în Transilvania

IX. LIGA CULTURALĂ A ROMÂNILOR ȘI IOAN N. ROMAN

X. PREZENȚA LUI IOAN N. ROMAN ÎN DOBROGEA

X.1. Ioan N. Roman - primar de Medgidia

X.2. Sosirea la Constanța

X.3. Publicistica dobrogeană a lui Ioan N. Roman

X.3.1. *Ovidiu*

X.3.2. *Drepturile Dobrogei*

X.3.3. *Farul*

X.3.4. *Drapelul*

X.3.5. *Farul, serie nouă*

X.3.5.1. Publicistica lui Ioan N. Roman din *Farul, serie nouă*

X.3.5.1.1. Refacerea țării după război

X.3.5.1.2. Problema Basarabiei

X.3.5.1.3. Drepturile dobrogenilor în instanță

X.3.6. *Arhiva Dobrogei*

X.3.7. *Analele Dobrogei*

X.3.7.1. Ioan N. Roman și *Analele Dobrogei*

X.3.8. *Dobrogea Jună*

X.3.9. *Justiția Dobrogei*

X.3.9.1. Ioan N. Roman și *Justiția Dobrogei*

XI. PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ȘI CONSECINȚELE LUI ASUPRA DOBROGEI

XI.1. Ocupația inamică în Dobrogea

XI.2. Pacea și condițiile ei – un alt „război” pentru români

XI.3. Bătălia pentru Dobrogea

XI.4. Liberalismul dobrogean după primul război mondial

XI.4.1. Activitatea Partidului Național Liberal

XI.4.2. Publicații de partid cu platformă liberală

XI.4.2.1. *Liberalul Constanței*

XI.4.2.2. *Liberalul*

XI.4.2.3. *Voința Dobrogei*

XI.5. Ioan N. Roman – liberal

XI.6. Casa Ioan N. Roman – Bibliotecă municipală Constanța

XI.7. Reabilitarea lui Ioan N. Roman

XI.8. Un monument lui Mihai Eminescu la Constanța

XI.9. Ioan N. Roman, în amintirea Dobrogei

XI.10. Ioan N. Roman, alte ipostaze

XI.11. Conferințele lui Ioan N. Roman

XI.12. La înmormântarea lui Ioan N. Roman

XI.13. Dezvelirea bustului Ioan N. Roman

XII. APRECIERI DESPRE IOAN N. ROMAN

XIII. PREMIILE IOAN N. ROMAN

XIV. RECUNOȘTINȚA CONTEMPORANILOR

XV. CONCLUZII

XVI. BIBLIOGRAFIE

XVII. ANEXE

Cuvinte cheie: presă regională, jurnalism, context european, provincie, dobrogenism, liberalism

Subiectul lucrării – activitatea publicistică a lui Ioan N. Roman - se înscrie în seria cercetărilor de istorie a presei, integrate în vastul domeniu de studiu al științelor comunicării.

Reprezentant marcant al presei regionale în context european, Ioan N. Roman s-a remarcat printr-o operă vastă - acoperind peste cinci decenii și cele mai multe probleme politice, sociale și culturale ale provinciilor românești.

Ioan N. Roman a fost cel mai mare gazetar al Dobrogei, unul dintre cei mai importanți oameni politici ai provinciei începutului de secol, pe nedrept uitat o perioadă, cu merite culturale, civice, patriotice recunoscute de către contemporani.

Modelul de profesionalism și conștiința civică probate de Ioan N. Roman m-au determinat să-i studiez monografic opera jurnalistică, ce, din păcate, până în prezent, nu a fost complet cercetată, cunoscută și exploatată pe plan național.

Într-o abordare complexă și directă, lucrarea prezintă portretul lui Ioan N. Roman, urmărind mai multe dimensiuni și valențe ale personalității acestuia. Astfel, studiul realizat oferă informații bio-bibliografice, conturează un profil, creează o atmosferă, cu scopul de a surprinde subiectul în specificitatea sa.

Pentru ilustrarea tuturor laturilor personalității lui Ioan N. Roman, am avut în vedere aspectele dominante, în încercarea de a determina unicitatea și valoarea sa profesională și umană.

Misiunea pe care cercetarea de față și-a propus-o nu a fost deloc ușoară, însă întregul demers s-a dovedit deosebit de interesant și util prin prisma concluziilor la care am ajuns.

Studiul presei vechi dobrogene și naționale a presupus o muncă laborioasă, realizată în premieră, dar necesară, în același timp, întrucât cercetarea dezvăluie noi dovezi ale contribuției decisive pe care Ioan N. Roman a avut-o la rezolvarea problemelor politice, istorice și culturale ale țării și ale Dobrogei într-o perioadă istorică tumultuoasă.

La baza analizei stă evenimentul istoric, faptul de viață surprins de jurnalist și înregistrat în paginile ziarului. Relația *om-istorie-eveniment* reflectă modul în care studiul istoriei presei oferă schița a ceea ce a fost, a avut semnificații puternice și deține valoare în prezent.

Cercetarea analizează gradul de semnificație socială pe care o avea profesia de jurnalist în trecut și particularizează caracteristicile gazetarului regional - solidar cu timpul și spațiul în care își desfășoară activitatea, încercând să răspundă nevoilor materiale, intelectuale, morale ale momentului, fiind un indicator al stărilor de spirit și rezumator al atmosferei guvernante producerii evenimentelor.

Structura lucrării

Lucrarea este structurată în două părți – prima introductivă și metodologică, și o a doua dedicată exclusiv studiului de caz – în total 15 capitole, la care se adaugă o serie de anexe, ce conțin documente, articole, fotografii.

Primul capitol prezintă argumentele și bazele temei abordate, delimitările conceptuale pentru noțiunile teoretice utilizate și metodologia de lucru aplicată.

Studiul de caz debutează în cel de-al doilea capitol, care prezintă datele biografice ale lui Ioan N. Roman, oferind informații cu privire la data și locul nașterii, alături de detalii referitoare la pregătirea școlară din clasele primare, până la finalizarea cursurilor școlii liceale.

Următoarele 9 capitole prezintă, în ordine cronologică, principalele etape din viața și activitatea publicistică desfășurată de Ioan N. Roman.

Astfel, în capitolul al III-lea, lucrarea oferă informații despre debutul său în gazetărie, la revistele *Albina* și *Familia*.

Următorul capitol (IV) detaliază activitatea desfășurată de Ioan N. Roman la *Drapelul*, gazetă pe care acesta a înființat-o la Iași, pe când avea numai 22 de ani.

Capitolul V vizează implicarea lui Ioan N. Roman în viața literară – relația cu Junimea, polemica purtată cu C. Dobrogeanu-Gherea și prezintă, în premieră, un interviu despre Mihai Eminescu, material păstrat în manuscris, dar nevalorificat până în prezent.

Capitolul VI prezintă activitatea jurnalistică desfășurată de Ioan N. Roman la București, ca prim-redactor al *Adevărului*, în 1892, când Alex. Beldiman era director.

Capitolul VII oferă informații despre perioada în care Ioan N. Roman a fost plecat să își definitiveze studiile la Bruxelles, la finalul căreia i s-a decernat titlul de doctor în drept.

Următoarea etapă, prezentată în capitolul VIII, este reîntoarcerea la Sibiu, la chemarea lui Ion Rațiu, pentru a lucra la *Tribuna*, unde, în perioada 1894-1897, Ioan N. Roman s-a dovedit un aprig apărător al românismului în contra revizionismului maghiar.

În cel de-al IX-lea capitol al tezei este prezentată activitatea lui Ioan N. Roman la Liga Culturală a Românilor, acesta fiind președintele secției Ligii Culturale din Belgia, ulterior conducând, în calitate de președinte, Liga înființată în principalele orașe dobrogene.

În capitolele X și XI este prezentată activitatea intensă desfășurată de Ioan N. Roman în Dobrogea, de la sosirea sa în regiune – în 1898 - și până la stingerea lui din viață, în 1931. Fiecare subcapitol prezintă informații despre publicațiile pe care Ioan N. Roman le înființează și la care gazetarul scrie în această întregă etapă de viață. O atenție deosebită este acordată prezentării

contextului istoric, politic și legislativ zbuciumat al Dobrogei și aportului decisiv pe care l-a avut Ioan N. Roman la rezolvarea problemelor politice, istorice și culturale ale regiunii, în această perioadă.

Capitolul XII prezintă referințe și aprecieri la adresa lui Ioan N. Roman și este urmat de un capitol special (XIII), dedicat premiilor ce îi poartă numele, instituite de familia sa pentru a păstra memoria lui Ioan N. Roman.

Capitolul XIV trece în revistă activitățile desfășurate de contemporani în memoria lui Ioan N. Roman, în timp ce concluziile cercetării sunt prezentate în cel de-al XV-lea capitol.

Metodologia de lucru

Pentru realizarea cadrului teoretic am utilizat metoda cercetării istorice, bazate pe studiul și analiza cronologică a fenomenelor sociale, apariția, formarea și evoluția presei regionale.

Structura teoretică a lucrării a necesitat o abordare complexă pluridisciplinară. Luând în considerare premisa potrivit căreia mijloacele de comunicare în masă au avut o evoluție particulară în regiunile țării, cadrul abordării științifice a fost lărgit de la științele comunicării la istorie, politică, filosofie, sociologie și psihologie. Argumentul pentru extinderea tabloului teoretic s-a sprijinit pe faptul că metamorfozarea identității presei regionale a avut la bază rațiuni politice determinate de angrenarea unor schimbări structurale de natură socială.

Redactarea tezei a necesitat utilizarea unor metode de lucru care au presupus depistarea și analizarea unor baze documentare variate, de-a lungul perioadei de cercetare. Sursele documentării au fost multiple: colecții de ziare, monografiile, lucrări teoretice, date statistice etc.

O altă metodă utilizată în demersul științific este cea analitică, ce mi-a permis să subliniez trăsăturile esențiale ale evoluției presei regionale, aplicând apoi metoda observației, ca mijloc de culegere a informației, prin accesarea documentelor publice privitoare la tema de cercetare aleasă.

În ceea ce privește studiul de caz, acesta este realizat sub forma unei monografii despre opera și personalitatea lui Ioan N. Roman, ce cuprinde date biografice, alături de informații despre activitatea acestuia, stilul de viață, opinii, mod de a fi, detalii fizice.

În acest demers științific, metodele abordate sunt: cercetarea istorică – ce cuprinde analiza documentelor sociale, politice, administrative ale vremii, o amplă cercetare bibliografică - și monitorizarea presei, folosită cu precădere de cercetarea în domeniul științelor comunicării, care presupune urmărirea publicațiilor, din presa scrisă, referitoare la tematica de cercetare.

Studiul se bazează pe analiza documentelor de arhivă și a colecțiilor publicațiilor din țară și străinătate care conțin materiale purtând semnătura lui Ioan N. Roman. În cercetarea *calitativă* a

materialelor a fost abordat conținutul și prezentarea grafică a articolelor din presa regională, iar prin intermediul cercetării *cantitative* am obținut informațiile referitoare la structura periodicelor: apariție, redactori, rubrici etc.

Analiza comunicării prin intermediul presei a fost realizată în mai multe etape: în cea pregătitoare am consultat literatura de specialitate, studiile care abordează fenomenul comunicării și studiile dedicate particularităților spațiului transilvan și dobrogean (documente istorice și de administrație) necesare pentru înțelegerea specificului provinciilor.

În etapa de redactare a lucrării am selectat acele aspecte care, însumate, formează o imagine asupra istoriei partidelor politice, reconstruită din evenimente consemnate de presa vremii, în general, și de Ioan N. Roman, în mod particular.

Am apelat la metoda comparativă, bazată pe constatarea elementelor de identificare sau de diferențiere ale aceleiași teme sau ale aceluiași eveniment reflectat în gazete diferite. Studiul de caz este unul inter și transdisciplinar, intersectând domenii, precum: științele comunicării, istorie, sociologie, politologie, drept.

În strategia de cercetare am apelat la metode clasice de cercetare, utilizate în cercetarea istorică, căutând să îmbin munca de teren cu cea de studiu a lucrărilor de specialitate. Demersul a presupus următoarea etapizare: *căutare* și *culegere* date, folosind metode, tehnici și instrumente de observare și investigare a realității; tratarea și prelucrarea informațiilor prin analiza preliminară, formularea ipotezelor, construcția, verificarea ipotezelor, testarea modelului, generalizarea și construcția teoretică, pe care se bazează partea concluzivă a cercetării.

Cercetarea realizată în vederea conturării integralei operei jurnalistice a lui Ioan N. Roman a constat în căutarea și identificarea publicațiilor în biblioteci publice, în arhive, consultarea și fișarea articolelor din presa regională. Astfel, am realizat o bază de date, care conține un inventar al materialelor lui Ioan N. Roman: publicistică, volume de poezii, tipărit și în manuscris, traduceri, referințe, iconografie, documente oficiale.

Concluzii

Principalele întrebări de cercetare care au stat la baza studiului și, prin intermediul cărora noțiunile teoretice capătă coeziune, transpuse din prezent în istorie și reîntoarse în sfera curentă, sub forma conturării unei noi reprezentări, cu putere de model, sunt:

- Care este definiția presei regionale?
- Care este contextul european în care este definită aceasta?

- În ce măsură se regăsesc informațiile și ideile europene în presa regională?
- Care este misiunea publicistului regional?
- Este Ioan N. Roman un publicist regional și european în același timp?

Prin această abordare, subiectul a căpătat, în plus, actualitate, originalitate și amplitudine.

Lucrarea de față și-a propus ca, prin recuperarea și analiza detaliată a operei jurnalistice aparținând lui Ioan N. Roman, să contribuie la îmbogățirea patrimoniului cultural și științific în domeniul științelor comunicării, în general, și al istoriei presei, în special.

Alegerea acestei teme și-a aflat justificarea în dorința de a identifica și valorifica elemente ce nu au fost până în prezent explorate, din sfera modelelor pe care istoria le oferă, care contribuie la crearea unor noi perspective, la asumarea, consolidarea și structurarea identității societății prin intermediul valorilor și virtuților pe care le vehiculează.

În cadrul cercetării realizate, am acordat o atenție deosebită contextualizării rolului presei regionale în spațiul european, prin punctarea coordonatelor și particularităților acesteia, definite prin concepte precum relaționare, proximitate și noțiunea de a fi european în context regional.

În urma identificării și colectării tuturor informațiilor și documentelor necesare cercetării, studiul a fost structurat cronologic, începând cu prezentarea datelor biografice ale lui Ioan N. Roman, incluse într-un capitol special.

În continuare, au fost prezentate principalele etape din viața și activitatea publicistică desfășurată de Ioan N. Roman, pornind de la debutul său în gazetărie, la revistele *Albina* și *Familia*.

O atenție deosebită a fost acordată activității desfășurate de Ioan N. Roman la *Drapelul*, lucrarea cuprinzând o analiză detaliată a publicației, care constă în 200 de numere, ce însumează un total de aproximativ 800 de pagini, accesate și studiate la Biblioteca Academiei Române, în București.

Din perspectiva unei politici editoriale liberale, asumate, *Drapelul* realiza o radiografie amănunțită a vieții politice, sociale, administrative, economice și culturale, iar redactorul-fondator Ioan N. Roman a fost o prezență nelipsită din paginile gazetei, unde a semnat articole cu numele său întreg, cu inițialele I.N.R. și cu pseudonimele Ioan Ghyb, Inero, Morna și Tiflă.

Semnificative pentru conturarea portretului lui Ioan N. Roman sunt detaliile privind implicarea lui acestuia în viața literară, prin relația cu Junimea și polemica purtată cu C. Dobrogeanu-Gherea. O valoare substanțială o are prezentarea, în premieră, a unui interviu păstrat în manuscris despre Mihai Eminescu.

O etapă distinctă a activității jurnalistice desfășurate de Ioan N. Roman a avut loc în 1892, la București, unde acesta a fost prim-redactor al *Adevărului* și fondator al suplimentului literar duminical *Adevărul literar*, în paginile căruia i-a publicat pe Șt.O.Iosif și Traian Demetrescu.

Formarea profesională a lui Ioan N. Roman a continuat prin plecarea la Bruxelles, în vederea definitivării studiilor. Aici i s-a decernat titlul de doctor în drept, diplomele prezentate în anexe având o valoare documentară excepțională.

În această perioadă, Ioan N. Roman a desfășurat o intensă activitate pentru apărarea drepturilor românilor, care a culminat, în 1897 când, în numele Ligii, acesta a publicat, la Bruxelles, *Protestul românilor din Transilvania și Ungaria împotriva opresiunii maghiare*, un document cu ecou puternic pentru opinia publică și în cercurile jurnalistice europene. Protestul a fost publicat și de *Tribuna* de la Sibiu.

Următoarea etapă studiată în detaliu, este reîntoarcerea la Sibiu, la chemarea lui Ion Rațiu, pentru a lucra la *Tribuna*.

Vizionar, acesta a pornit în lupta sa de la principiul naționalităților, pe care l-a considerat a se afla la baza Europei viitoare, în timp ce frontierele politice ale diferitelor state urmau să corespundă limitelor etnice ale națiunilor respective.

Cea mai elocventă parte a activității desfășurate de Ioan N. Roman se produce în Dobrogea, de la sosirea sa în regiune – în 1898 și până la stingerea lui din viață, în 1931.

Cercetarea de față cuprinde informații detaliate despre publicațiile pe care Ioan N. Roman le-a înființat și la care gazetarul a colaborat în această etapă a vieții sale. Sunt prezentate și analizate articole din publicații precum: *Ovidiu*, *Drepturile Dobrogei*, *Farul*, *Drapelul*, *Farul, serie nouă*, *Arhiva Dobrogei*, *Analele Dobrogei*, *Dobrogea Jună*, *Justiția Dobrogei*, *Liberalul Constanței*, *Liberalul*, *Voința Dobrogei*.

Gazetar militant, Ioan N. Roman s-a remarcat prin valorile fundamentale promovate și prin temele universale pe care le-a tratat din perspectiva ideologiei liberale, adaptându-le nevoilor particulare ale regiunii. Prin atenția acordată acestor subiecte și prin maniera de abordare, jurnalistul regional Ioan N. Roman s-a dovedit a fi, prin excelență, un gazetar european, care a probat un imens talent scriitoricesc, prin diversitatea speciilor jurnalistice abordate: reportaj, portret, articol, anchetă, eseu, cronică, documentar, pamflet și satiră.

În fiecare etapă a activității sale publicistice, Ioan N. Roman a menținut vie flacăra iubirii de neam, militând fervent pentru drepturile și valorile românilor de pretutindeni.

Studiind opera jurnalistică a lui Ioan N. Roman putem, fără îndoială, concluziona că acesta a fost un reprezentant marcant al presei regionale, în context european.

Studiul operei jurnalistice a lui Ioan N. Roman demonstrează că articolele gazetarului ce își trăiește cu sete profesia, vizează clipa, dar respiră o eternitate pentru cei aflați în căutarea adevărului, dincolo de evidențe lipsite de conținut și semnificații, și subliniază faptul că prețuirea modelelor este soluția ce ne poate elibera din corsetul cotidian.

În urma realizării acestei cercetări, pot spune, fără teama de a greși, că Ioan N. Roman se constituie ca un adevărat model pentru toți cei ce pot construi un prezent și un viitor sănătos, purtând în suflet dragostea pentru modelele pe care istoria le oferă.

Un proiect viitor, inițiat cu sprijinul organizației Tineretului National Liberal din Constanța, este reinstituirea premiilor Ioan N. Roman, ce vor fi atribuite anual autorilor de lucrări și proiecte culturale, literare, istorice, juridice, pe teme ce vizează viața Dobrogei în ansamblul ei - trecutul, prezentul și viitorul regiunii.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

Volume

ACADEMIA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.

ALEXANDRU, IOAN, *Tratat de administrație publică*, Editura Universul Juridic, București, 2008.

BABETI, ADRIANA; UNGUREANU, CORNEL (coordonatori), *Europa centrală. Memorie, paradis, apocalipsă*, colecția „A treia Europă”, Iași, Polirom, 1998.

BARBER, BENJAMIN, *How globalism and tribalism are reshaping the World*, Ballantine Books, New York, 1995.

BĂRBULESCU, MIHAI et alli, *Istoria României*, ediție revăzută și adăugită, Corint, București, 2005.

CIORĂNESCU, GEORGE, *Europa unită. De la idee la întemeiere*, Paideia, București, 2004.

CONSTANTINIU, FLORIN, *O istorie sinceră a poporului român*, Universul Enciclopedic, București, 1997.

COSTEA, SIMION, *România și Proiectul Briand de Uniune Europeană*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 2004.

DELUREANU, ȘTEFAN, *Geneza europeii comunitare. Mesajul democrației de inspirație creștină*, Paideia, București 2003.

DR. DRAGOESCU, ANTON (coordonator), *Istoria României. Transilvania*, Editura George Barițiu, Cluj-Napoca, 1997.

Ghibu, ONISIFOR, *Oameni între oameni. Amintiri*. Selecție și introducere de Ion Bulei. Text stabilit, tabel cronologic și indice de nume Octavian O. Ghibu. Note și comentarii: Ion Bulei, Octavian O. Ghibu, Șerban Polverejan, Editura Eminescu, București, 1990.

HARTMANN, NICOLAI, *Vechea și noua ontologie și alte scrieri filosofice*, Editura Paidea, București, 1997.

HERMELIN, CHRISTIAN, *Apprendre avec l'actualité- Théorie et pédagogie de l'événement*, Editura Retz, Paris, 1993

HUREZEANU, DAMIAN, SBÂRNĂ, GHEORGHE, *Partide și curente politice în România 1821 – 1918. Programe și orientări doctrinare*, Editura Eficient, București, 2000.

MAIOR, LIVIU, *Memorandul. Filosofia politico-istorică a petiționalismului românesc*, Editura Fundației Culturale Române, Cluj-Napoca, 1992.

MARGA, ANDREI, *Filosofia unificării europene*, colecția „Studii europene”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995.

MARGA, ANDREI, *Reconstrucția pragmatică a filosofiei*, Iași, Polirom, 1998.

PASCARU, MIHAI, *Introducere în sociologia regională*, Argonaut, Cluj-Napoca, 2005.

POP, IOAN-AUREL, *Istoria Transilvaniei medievale: de la etnogeneza românilor până la Mihai Viteazul*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1997.

POP, IOAN-AUREL; NÄGLER, THOMAS; ANDRÁS, MAGYARI (coordonatori), *Istoria Transilvaniei, vol. III (de la 1711 până la 1918)*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2008

PREDA, DUMITRU; ALEXANDRESCU, VASILE; PRODAN, COSTICĂ, *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*, Editura Enciclopedică, București, 1994.

RAD, ILIE, *Cum se scrie un text științific în domeniul științelor umaniste*, Accent, Cluj-Napoca, 2008.

RADU, SORIN, *Modernizarea sistemului electoral din România (1866-1937)*, Editura Institutul European, Iași, 2005.

RĂDULESCU, ADRIAN; BITOLEANU, ION, *Istoria Dobrogei, Ex Ponto*, Constanța, 1998.

RĂDULESCU, ADRIAN; BITOLEANU, ION, *Istoria românilor dintre Dunăre și Mare – Dobrogea*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979.

SCURTU, IOAN, ALEXANDRESCU, ION, BULEI, ION, MAMINA, ION, STOICA, STAN, *Enciclopedia partidelor politice din România 1859-2003*, Editura Meronia, București, 2003.

STOENESECU, ALEX MIHAI, *Istoria loviturilor de stat în România 1821-1999, vol.2 Eșecul democrației române*, Editura RAO, București, 2002.

TEODOR, POMPILIU *et alli*, *Memorandul 1892-1894. Ideologie și acțiune politică românească*, ediția a II-a, Editura „Progresul Românesc”, București, 1994.

ZAMFIRESCU, DAN, *Cultura română, o mare cultură cu destin universal*, Editura Roza Vânturilor, București 1996.

Publicații științifice

BOCANCEA, SILVIA, *Tribulațiile unui partid de cadre. Partidul Conservator (1880)*, în *Sfera politicii*, volum XVIII, nr. 8 (162), 2011

COTOI, CĂLIN, *Regionalism și regionalizare. O perspectivă critică asupra „problemei transilvane”*, în *Geopolitica*, anul III, nr.1(3), 2004.

COTOI, CĂLIN, *Spre o interpretare geopolitică a regionalizării*, în *Geopolitica*, anul II, nr.1(2), 2003.

GOUDENHOOFT, GABRIELA, *Liberalismul românesc – deconstrucție și redefinire*, în *Sfera politicii*, volum XIX, nr. 10 (164), 2011.

GROSBY, STEVEN, *Territoriality: the Transcendental, Primordial Feature of Modern Societies*, în *Nations and Nationalism*, 1995, nr. 5 (2).

BIBLIOGRAFIE DE SPECIALITATE

Volume

BALABAN, DELIA, *Comunicare mediatică*, Tritonic, București, 2009

BUCUR, MARIN, I. N. *Roman*, în *MARIN BUCUR, Istoriografia literară românească de la origini până la G. Călinescu*, Minerva, București, 1973

CĂLINESCU, CONSTANȚA, *Reprezentanți ai Dobrogei în știința și cultura românească*, Constanța, 1969

CĂLINESCU, GEORGE, *Ioan N. Roman în Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a revăzută și adăugită, cu o prefață de Al. Piru, Minerva, București, 1982

CIORBEA, VALENTIN, *Evoluția Dobrogei între 1918-1944*, Ex Ponto, Constanța, 2005

CÎRNU, MIHAELA; NEGOIȚĂ, CĂTĂLIN, *Coordonatori, Cultura și presa în spațiul european – Tradiție și modernitate în presa europeană*, Ediția a II-a, Ars Docendi, București, 2010

COMAN, MIHAI, *Introducere în sistemul mass-media*. Ediția a II-a revăzută și adăugită, Polirom, Iași, 2004

CONSTANTIN-ZAMFIR, DUMITRU; GEORGESCU, OCTAVIAN, *Presa dobrogeană, bibliografie comentată și adnotată*, Constanța, 1985

DANCIU, I. MAXIM (coordonator), *Tribuna 120. Studii. Evocări/Amintiri/Analize*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2004

*** *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, Editura Academiei R.S.R., București, 1979, Roman, Ioan N. - p. 739, 740

FLOREA, RODICA. *Poeți convorbiriști în perioada 1967-1895. Studii de istorie a literaturii române. De la C.A. Rosetti la G. Călinescu*, Editura Academiei R.S.R., București, 1968

GREAVU-DUNĂRE, STAN, *Ioan N. Roman*, în STAN GREAVU-DUNĂRE, *Bibliografia Dobrogei*, Academia Română, București, 1929

GUÉRY, LOUIS, *La presse régionale et locale. Connaissance des medias*, Editions du Centre de formation et de perfectionnement des journalists, Paris, 1992

HANGIU, ION, *Reviste și curente în evoluția literaturii române*, Editura didactică și pedagogică, București, 1978.

HANGIU, ION, *Dicționarul presei literare românești, 1790-1990*, Editura Fundației Culturale Române, 1996.

IONESCU, DOBROGEANU, *Dobrogea în pragul veacului al XX-lea*, Editura Atelierele grafice I.V.Socescu, 1904.

IORGA, NICOLAE, *Istoria presei românești*, Editura Muzeului Literaturii Române, 1999.

LASCU, STOICA, *Mărturii de epocă privind istoria Dobrogei (1878-1947), vol. I (1878-1916)*, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța, 1999

LĂPUȘAN, AURELIA; LĂPUȘAN, ȘTEFAN, *Constanța. Memoria orașului, vol. I 1878-1940*, ediția a II-a, Muntenia, Constanța, 1997

LĂPUȘAN, AURELIA, *Jurnalism. Profesie, profesionalism, profesionalizare. Genurile presei. Note de curs*, Editura „Ovidius” University Press, Constanța, 2002

LĂPUȘAN, AURELIA; LĂPUȘAN, ȘTEFAN, *Medgidia-Carasu*, Muntenia, Constanța, 1996.

LĂPUȘAN, AURELIA (coordonator), *Presa română interbelică, între mitologizare și recuperare critică*, Editura „Ovidius” University Press, Constanța, 2011

LEU, CORNELIU, *Începuturile presei în limba română*, București, Editura Realitatea, 2004

NICOLESCU, CARMEN I., *Scurtă incursiune în istoria publicisticii românești*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012

PETCU, MARIAN, Coordonator, *Istoria jurnalismului din România în date. Enciclopedie cronologică*, Polirom, Iași, 2012

PETCU, MARIAN, *Istoria presei române*, Tritonic, București, 2003

PETCU, MARIAN, *Tipologia presei românești*, Institutul European, Iași, 2000

PETCU, MARIAN; ARHIP, ODETTE; IFRIM, MARCELA, Coordonatori, *Studii și cercetări de istorie a presei*, volumul II, anul II, Junimea, Iași, 2009

POPA, MIRCEA, *Incursiuni în presa românească*, Eikon, Cluj-Napoca, 2009

PREDA, SORIN, *Tehnici de redactare în presa scrisă*, Editura Polirom, Iași, 2006

PREDESCU, LUCIAN, *Roman, I.N.* în LUCIAN PREDESCU, *Enciclopedia „Cugetarea”*, Cugetarea, București, 1940

RAD, ILIE, *Incursiuni în istoria presei românești*, Accent, Cluj-Napoca, 2008

RAD, ILIE, Coordonator, *Jurnalismul cultural în actualitate*, Tribuna, Cluj-Napoca, 2005

RAD, ILIE, Coordonator, *Jurnalism românesc în exil și diasporă*, Tritonic, București, 2010

RAD, ILIE, Coordonator, *Limba de lemn în presă*, Tritonic, București, 2009

RAD, ILIE, Coordonator, *Secvențe din istoria presei românești*, Tribuna, Cluj-Napoca, 2007

RAD, ILIE, Coordonator, *Stil și limbaj în mass-media din România*, Polirom, Iași, 2007

ROMAN, HORIA, *Cenușa visărilor noastre...*, Societatea Academică Română, Roma, 1969

ROMAN, I.N., *Despre Dobrogea și dobrogeni*, ediție alcătuită de Virgil Coman, Ex Ponto, Constanța, 2008

ROMAN, I.N., *Șt. O. Iosif*, în *Adevărul 1888-1913.25 de ani de acțiune*, București, Editura Adevărul, 1916

ROȘCA, LUMINIȚA, *Formarea identității profesionale a jurnaliștilor*, Polirom, Iași, 2000

RUSU-PASĂRIN, GABRIELA, Coordonator, *Presa locală și regională românească în context european. Studii și cercetări de istorie a presei*, „Independența Economică”, Pitești, 2010

SAMOILĂ, EMIL, *Ziaristică. Definiții. Istoric*, Atelierele „Adevărul”, București

STRAJE, MIHAIL, *Roman, I.N.* în MIHAIL STRAJE, *Dicționar de pseudonime, alonime, anagrame, asteronime, criptonime ale scriitorilor și publiciștilor români*, Minerva, București, 1973

ȘEICARU, PAMFIL, *Istoria presei*, Paralela 45, Pitești, 2007.

VERGATTI, RADU, ȘTEFAN, *Postfață*, în *Ioan N. Roman, Despre Dobrogea și dobrogeni*, ediția îngrijită de Virgil Coman, ExPonto, Constanța, 2008.

VITNER, ION, *Literatura, în publicațiile socialiste și muncitorești (1880-1900)*, Editura pentru literatură, București, 1966

VULCAN, PETRU, *Ioan N. Roman*, în PETRU VULCAN, *Almanahul național al Dobrogei. 1866-1877-1906*, Tipografia Regală, București, 1906

ZAMFIRESCU, DUILIU, *Către I.N. Roman*, în DUILIU ZAMFIRESCU, *Scrisori inedite*, Ediție îngrijită cu note și studiu introductiv de Al. Săndulescu, Editura Academiei R.S.R., București, 1967
URSU, NICOLINA, *Aspecte din istoria orașului Constanța în vremurile zbuciumate ale anilor 1916-1919*, în *Studii istorice dobrogene*, Editura Ovidius University Press, Constanța, 2003

Publicații științifice

APOSTOLEANU, CORINA, *Ioan N. Roman*. în *Biblion*, An 4, nr. 1-2, 1996

COJOC, MARIANA, *Primul deceniu de administrație românească la Constanța după Războiul de Independență*, în *Analele Dobrogei*, serie nouă, an VIII, Constanța, 2005

COTOVU, BRUTUS, *Însemnări pe timpul refugiului*, în *Analele Dobrogei*, Anul 10, 1929, Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1929

LASCU, STOICA, *Ioan N. Roman (1866-1931)*, în *Comunicări de istorie a Dobrogei*, Constanța, 1980

LĂPUȘAN, AURELIA, *Ștefan Delureanu, Biografia unui european roman*, în *Revista română de istorie a presei*, anul I, nr. 1, 2007

LĂPUȘAN, AURELIA, *Tată și fiu, același destin – jurnalistică. I.N. Roman-Horia Roman*, în *Revista Română de istoria presei*, nr.2, 2007

LĂZĂREANU, BARBU, *Din literatura antimonarhică și antidinastică*, în *Studii. Rev. ist.*, 2, 1949

OPREA, BOGDAN, *Presa regională din România*, în *Revista română de jurnalism și comunicare*, anul I, nr. 2-3, 2006

POP, ANGELA, *Lupta pentru menținerea Dobrogei în cadrul statului român (1917-1919)*, în *Analele Dobrogei*, serie nouă, an VII, 2002

SARRY, CONSTANTIN, *Ioan N. Roman*, în *Pontice*, I, nr.3, martie 1939

LISTA PUBLICAȚIILOR STUDIATE

Adevărul - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Analele Dobrogei- Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Arhiva Dobrogei - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Buletinul municipal al orașului Constanța - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Convorbiri literare - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Dacia - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Drapelul, I-IV, 1888-1892 - Biblioteca Academiei Române

Drapelul- Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Drepturile Dobrogei - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Dobrogea jună - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Farul - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Farul, serie nouă - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Fulgerul, I-II, 1888-1890 – Biblioteca Academiei Române
Justiția Dobrogei - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Liberalul - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Liberalul Constanței- Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Lupta, I, 1884; II, 1885 – Biblioteca Academiei Române
Marea Neagră- Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Meseriașul român, I-II, 1887/1888, 1890 – Biblioteca Academiei Române
Ovidiu - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța
Tribuna, XI, 1894 - Biblioteca Județeană „George Barițiu” din Brașov
Tribuna, XII, 1895 - Biblioteca Județeană „George Barițiu” din Brașov
Tribuna, XIII, 1896 - Biblioteca Județeană „George Barițiu” din Brașov
Tribuna, XIV, 1897 - Biblioteca Județeană „George Barițiu” din Brașov
Voința Dobrogei - Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

SITOGRAFIE

<http://www.biblioteca.ct.ro/>

<http://www.bibnat.ro>

<http://www.digibuc.ro/>

<http://dspace.bcuculuj.ro/>

<http://www.ziuconstanta.ro/>